

De plantenwereld non-hiërarchisch benaderd

MONIKA AUCH **Arja Hop en Peter Svenson werken als duo aan langetermijnprojecten die - eenvoudig gezegd - de kleuren van planten en hun leefomgeving weergeven. Hun fundamenteel andere visie, precieze werkwijze en esthetische presentaties onderscheiden hun werk van de vele populaire projecten over natuurlijke kleurstoffen.**

—
Arja Hop & Peter Svenson

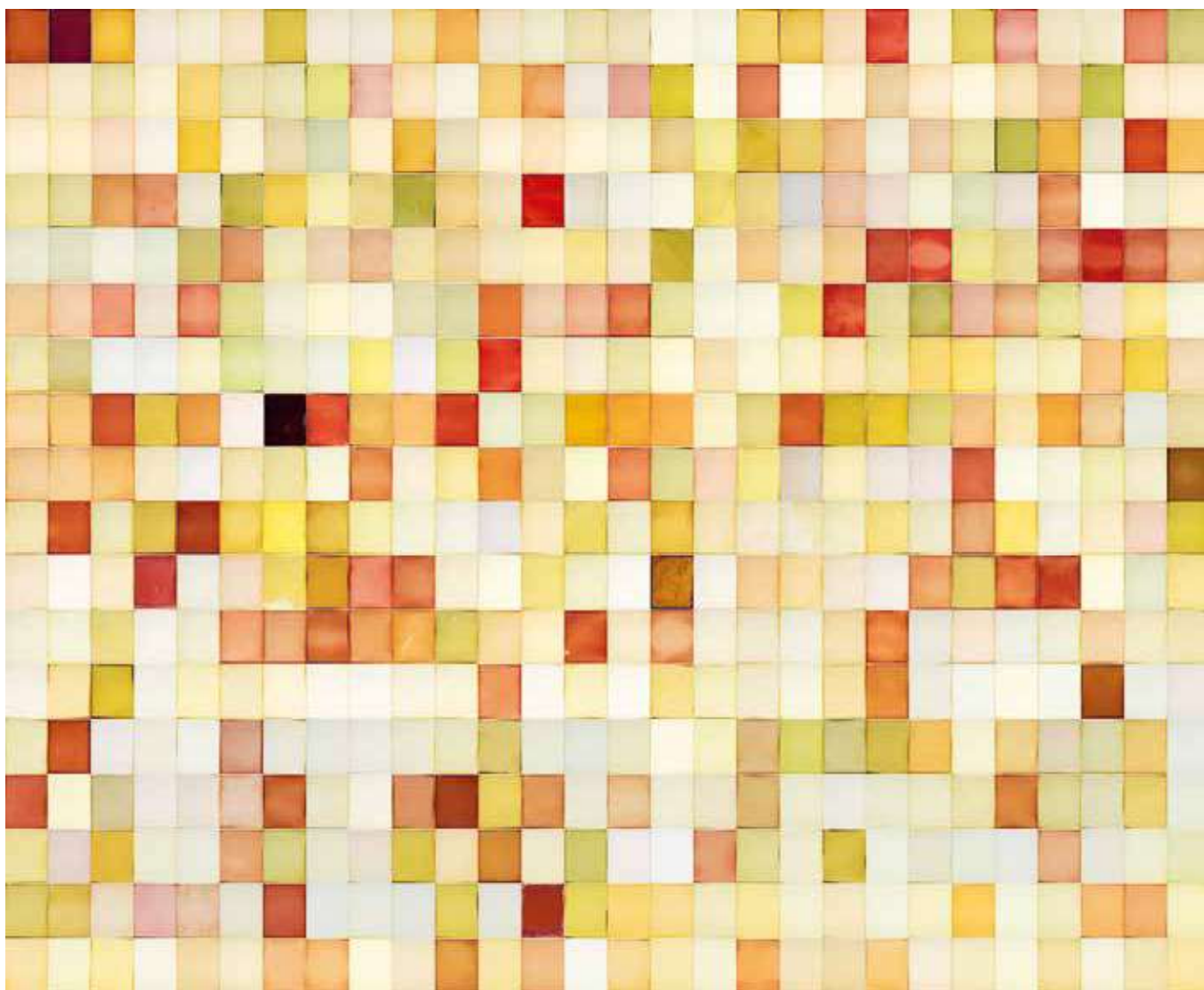
Foto's

1 Arja Hop & Peter Svenson, *Residue Amsterdam (52)* zeeaster / *Tripolium pannonicum*, 2019, zilvergelatine bariet afdruk, Ms. van Riemsdijkweg, Amsterdam.

2 Arjan Hop & Peter Svenson, *Rhine ecologies; Mannheim, a biochromatic research*, plantaardige kleurstof op 4-5 inch film, chromagenic print (x 504).

Boek

Felwa, Arja Hop & Peter Svenson, Uitgeverij Jap Sam Books, verschijnt: najaar 2023.

Hop en Svenson

2

In 2013 doet Arja Hop (1968, Hierden) artistiek onderzoek naar de kleurstoffen uit planten die in een specifiek omschreven gebied groeien. Haar observaties documenteert ze nauwkeurig. Voor het Residu

Amsterdam-project fotografeerde Arja met een Mamiya camera en werkte bij Peter Svenson in het AAP-lab, Amsterdam Analogical Photoprinting, Svenson, (1956, Palmerston, Nieuw-Zeeland) richtte als fotograaf in 2005 dit lab op. Met een uitgesproken interesse voor natuur- en scheikunde, een scholing in fototechniek en werkend in de medische fotografie, benadert hij kleur met een technische insteek.

Ze vinden elkaar als zielsverwanten in hun fascinatie voor experimenteren met plantenkleuren. Svenson: 'Ik werd omvergeblazen door haar nauwgezette fotodocumentatie van planten en gezamenlijk vonden we een methode om plantenkleuren vast te leggen. We ontwikkelden een afdruksysteem met een bindmiddel dat de direct uit planten geëxtraheerde kleur niet beïnvloed of afbreekt en deze analoog reproduceerbaar maakt. We hebben een eigen repro unit ontworpen en gebouwd om

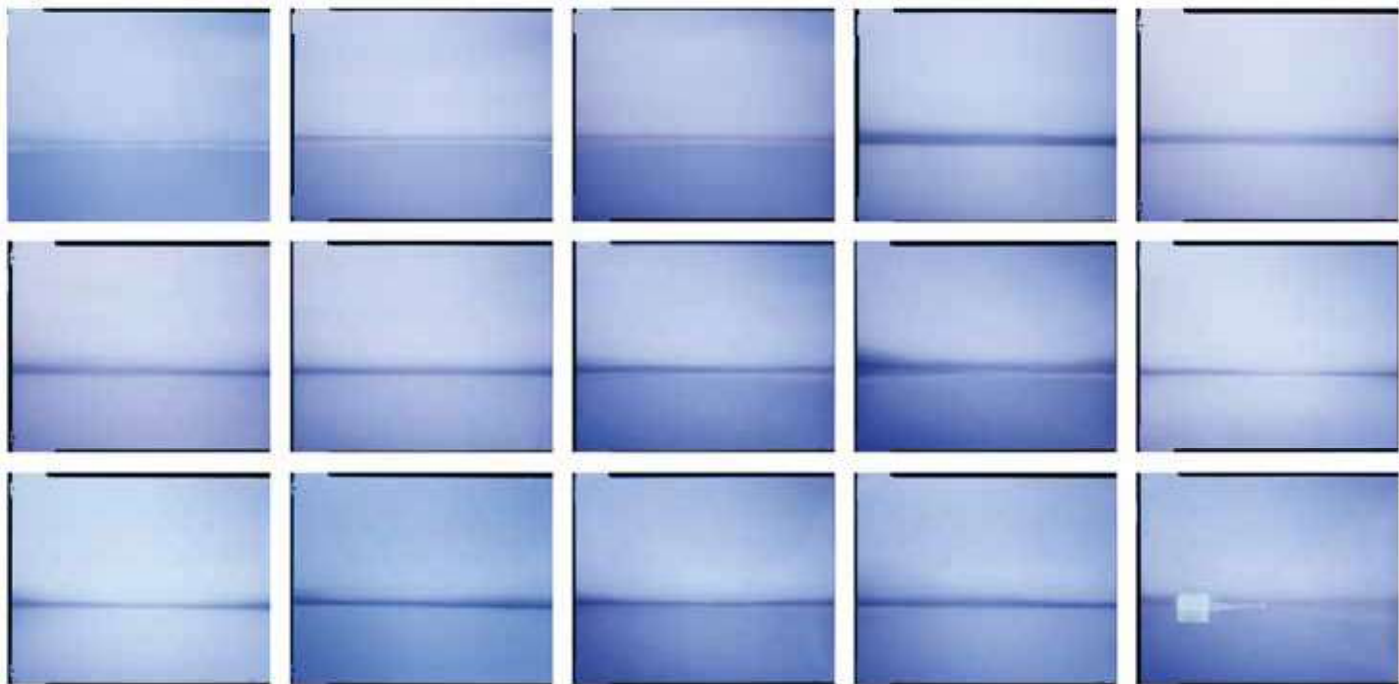
de plantenkleuren op foto vast te kunnen leggen.' Over hun samenwerking zegt Svenson: 'Het helpt om met z'n tweeën te zijn. Er is dit 'ego' tussen ons in, dat het individualistische element uitvlakt.'

Het project Residu Amsterdam leidde onder meer tot een overzicht van maar liefst 273 plantaardige kleurstoffen uit planten die in de hoofdstad te vinden zijn.

Als één van de geselecteerde stadstekenaars van Amsterdam werkte Hop in 2014 in opdracht van het stadsarchief. Ze toonde acht aquarellen en een doos met plastic buisjes die je normaal in een laboratorium aantreft. Elk buisje is gevuld met een unieke kleur. De kleurstoffen die ze voor haar aquarellen gebruikt zijn afkomstig uit de Grauwe abeel (populiersoort) aan de Jachthavenweg.

Technieken

Hop en Svenson gebruiken in hun projecten verschillende technieken om kleuren van planten en hun habitat weer te geven. Na het verzamelen van de planten

laten ze deze een tijd in water staan om de plantaardige kleurstoffen te extraheren. De sappen worden analoog gefotografeerd met een door hen speciaal gebouwde camera. Svenson: 'Het negatief wordt handmatig afgedrukt op *chromogenic* fotopapier (regulier fotopapier uit het analoge tijdperk). Dit procedé resulteert in een fotografische afdruk die de kleuren van een specifieke plant en ook de structuur haarfijn weergeeft.'

Ze noemen het heel treffend een *florachrome*. De kleurresiduen van één plant kunnen nogal van elkaar verschillen afhankelijk van de vindplaats en de samenstelling van de bodem. Om de habitat van de plant weer te geven maken Hop en Svenson documentatiefoto's die ze als gelatine zilverprints en als analoge C-print in kleur afdrukken. Voor het Residu Amsterdam-project zijn de planten met de fotogramtechniek gedocumenteerd. Hierbij is geen camera nodig, de planten worden direct op een licht gevoelige film geplaatst, aan licht blootgesteld, ontwikkeld en als zilvergelatinedruk op barietpapier afgedrukt. Svenson: 'De methode is heel verfijnd en toont oneindig veel nuances. Wel vergt het veel arbeid en voorbereiding. Sommige kleurstoffen zijn heel fragiel in hun samenstelling. Er zijn van die koude ochtenden op locatie in de duinen, je vindt enkele schrale planten, die blijken onverwacht geweldige kleuren te geven om vervolgens na enkele seconden door oxidatie plots te verdwijnen.'

Residency

Hop en Svenson: 'Hydromedia: Seeing With Water', Karlsruhe 1 – 30 april 2024 residency/artistiek onderzoeksprogramma University of Arts and Design (HfG) Karlsruhe DE, aansluitend tentoonstelling in Karlsruhe (juli 2024) en Technischen Sammlungen Dresden; Science Center und Museum für Wissenschaft & Technik (najaar 2024). (Onderdeel van Hydromedia: Seeing With Water, en vindt ook plaats vanuit de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, Antwerpen, (BE) en Hogeschool voor de Kunsten (HKU) Utrecht.

Eerder in km

■ km 95, *Poëzie in planten. Het plantenlaboratorium van Arja Hop*, Monika Auch, pp 12-15.

Rijn ecologie

In hun solotentoonstelling 'Florachromes – A story of four rivers' in Huis Marseille (2019) toonden ze hoe planten rond de rivieren Amstel en Waal in Nederland en de Whanganui en het Tamaki-estuarium op het noordelijke eiland van Nieuw-Zeeland reageren op een veranderende ecologie. Tijdens de coronapandemie richtten ze zich op de veranderende ecologie langs de oevers van de Rijn, met name op het gebied vanaf de industriestad Mannheim. Het onderzoek is goed gedocumenteerd op hun website en vertelt over de verschillende grondsoorten, de industriële vervuilingen en hoe

5

de rivier vroeger liep. Ondergetekende staat nog bij, dat in de zeventiger jaren vlak bij haar geboortedorp, gelegen aan de Rijnsoever, 45 km stroomafwaarts van Mannheim, massa's dode vissen in het vuile, bruine water dreeven. Saillant gegeven is, dat in Mannheim/Ludwigs-hafen en het 100 kilometer ten noorden gelegen Frankfurt am Main, de Badische Anilin & Soda-Fabrik (BASF) is gevestigd. Daar zijn de synthetische kleurstoffen ontdekt, met gigantische gevolgen voor de verfplanteneconomie. Uit een correspondentie per mail met Art Proaño Gaibor, expert voor organisch materiaal bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed komt de volgende informatie hierover: 'Sommige mensen kijken met afschuw naar de verfstoffenindustrie omdat de natuurlijke kleurstoffen

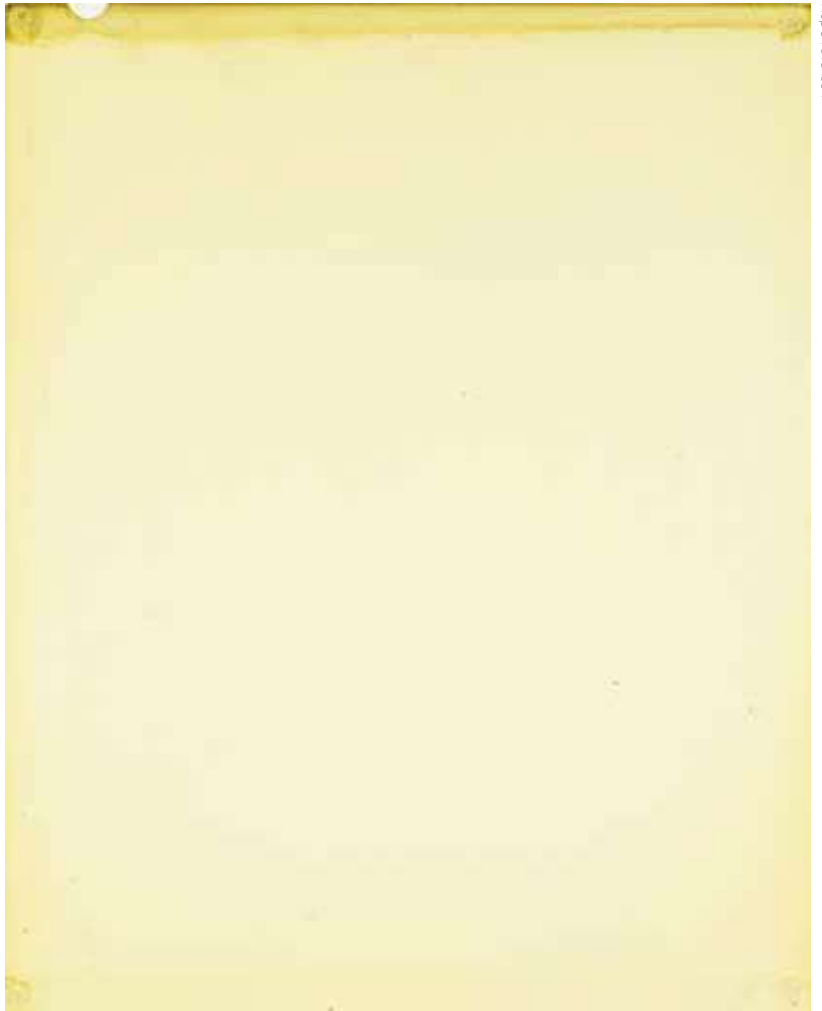
Idyllischer en milieuvriendelijker lijken. Maar de waarheid ligt toch meer in het midden. Dankzij deze uitvindingen is ook voorkomen dat veel plantensoorten als bron van natuurlijke verfstoffen uitgeroeid werden. Bijvoorbeeld de Tamme kastanjeboom die door overexploitatie om de kleur kaki te verkrijgen een ziekte verspreidde op mondiale schaal. Of zoals de kleurstoffen uit korstmossen die vanaf de achttiende eeuw weer in de mode waren, waardoor korstmossen op veel plekken in Engeland, Frankrijk en Spanje uitstierven en in Zweden en Noorwegen bijna helemaal verdwenen. Gevolg was dat zeer zeldzame korstmossen uit de Galapagos Archipel en Madagaskar met tonnen geïmporteerd werden. Het had niet lang geduurd totdat ook daar deze soorten waren verdwenen.¹

Je kan de natuur niet bezitten

Arja Hop komt uit een agrarische familie. Haar belangstelling lag al van jongs af aan bij de schoonheid, de chaos en de eigen orde in de plantenwereld, en niet bij de economische rentabiliteit van grond en gewassen. Het duo pleit er dan ook voor om de plantenwereld non-hierarchisch te benaderen. 'Hoe kun je met de plantenwereld zijn, zonder er gebruik van te willen maken? Hoe kom je tot een harmonie? Je zoekt naar een taal die je eigenlijk niet spreekt. Het idee van uitbuiten is er niet. We zoeken de plantenkleuren niet om ze functioneel te ontwikkelen en te gebruiken; we willen de kleurstoffen alleen tonen en door een zachte revolutie de plantenwereld beroemd maken, niet onszelf. Het podium en de aandacht in de kunstwereld is er en deze erkenning is nodig voor de financiering van onze projecten. Tegelijkertijd is dat eigenlijk tegengesteld aan ons idee om niet als personen op de voorgrond te willen treden.'

Felwa re-wilding project

Felwa is een oud woord dat verwijst naar de Veluwe en naar vaal bleekgeel, de kleur van de grond.

6

Foto's

3 Arja Hop & Peter Svenson, *Rhine ecologies: The Rhine*, 2022, Chromogenic print.

4 Arja Hop & Peter Svenson, *Felwa, Veld, Smalle weegbree / Plantago lanceolata*, 2018, Chromogenic print

5 Arja Hop en Peter Svenson

6 Arja Hop & Peter Svenson, *Felwa, Veld (196) Plant colour residue, Grote waterweegbree / Alisma plantago-aquatica*, 2021, plantaardige kleurstof op 4 x 5 inch film, Chromogenic print.

Online

arjahoppetersvenson.com

In Nederland richtten Hop en Svenson zich met een geo-botanisch project op het voormalig land van Hops familie. Het land is verkocht aan Natuurmonumenten. Het zal in de loop der jaren geleidelijk aan transformeren tot een natuurgebied dat de natuur van vóór de agrarische ingrepen en de verkaveling, zo'n 250 jaar geleden, moet benaderen. In het fotoboek *Felwa* willen ze de metamorfose van agrarisch land naar natuurlandschap laten zien, het zogenaamde 're-wildingproces'. Hop: 'Je kan vanuit geologische oppervlakten een landschap lezen. Op de Veluwe is aan de plantengroei af te lezen, waar bijvoorbeeld in de oudheid ijzerwinning plaats vond.'

Het in de herfst 2023 te verschijnen fotoboek *Felwa* is een kroniek van de overgangen. Het boek bevat een fotografisch verslag waar de omgeving van het vroegere erf in relatie tot een mensenleven, én het grasland in een voortgaand 're-wildingproces' van agrarisch land naar natuurgebied in beeld en taal worden gedocumenteerd. De rode draad zijn de prachtige geëxtraheerde plantenkleurstoffen, de *florachromes*. ■

GROEPSTENTOONSTELLING

Life of Plants, met o.a. *Op zoek naar de florachrome*, Arja Hop en Peter Svenson, VU ART SCIENCE Gallery, Amsterdam, 17 november 2023 t/m 27 april 2024, di - za 12 - 18 uur, www.artsciencegallery.nl

Noot

1 Art Proaño Gaibor, e-mail 14 januari 2021